

TRANSPLANTACJA
NARZĄDÓW, TKANEK I KOMÓREK

Mojemu Mężowi i Synowi pracę tę dedykuję

Ewa Monika Guzik-Makaruk

TRANSPLANTACJA
NARZĄDÓW, TKANEK I KOMÓREK

WYBRANE ASPEKTY KRYMINOLOGICZNE
I PRAWNOKARNE

Temida2

Białystok 2016

Recenzenci: prof. dr hab. n. med. Roman Danielewicz i prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski

Opracowanie graficzne i typograficzne: Jerzy Banasiuk

Projekt okładki: Patryk Łodygo

Redakcja: Marta Rogalska

Redakcja techniczna: Jerzy Banasiuk

Korekta: Marta Rogalska

Redaktor Naukowy Wydawnictwa Temida 2: Cezary Kosikowski

Rada Naukowa Wydawnictwa Temida 2:

Przewodniczący Rady Naukowej Wydawnictwa Temida 2: Emil W. Pływaczewski

Członkowie z Uniwersytetu w Białymstoku: Stanisław Bożyk, Leonard Etel, Ewa M. Guzik-Makaruk, Adam Jamróz, Dariusz Kijowski, Cezary Kosikowski, Cezary Kulesza, Agnieszka Malarewicz-Jakubów, Maciej Perkowski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Joanna Sieńczyło-Chlabicz, Ryszard Skarzyński, Halina Świączkowska, Jaroslav Volkonovski, Mieczysława Zdanowicz

Członkowie z Polski: Marian Filar (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Edward Gniewek (Uniwersytet Wrocławski), Lech Paprzycki (Sąd Najwyższy)

Członkowie zagraniczni: Lidia Abramczyk (Państwowy Uniwersytet im. Janki Kupały w Grodnie, Białoruś), Vladimír Babčák (Uniwersytet w Koszycach, Słowacja), Renata Almeida da Costa (Uniwersytet La Salle, Brazylia), Chris Eskridge (Uniwersytet w Nebrasce, USA), José Luis Iriarte Ángel (Uniwersytet Navarra, Hiszpania), Marina Karasjewa (Uniwersytet w Woroneżu, Rosja), Bernhard Kitous (Uniwersytet w Rennes, Francja), Martin Krygier (Uniwersytet w Nowej Południowej Walii, Australia), Petr Mrkyvka (Uniwersytet Masaryka, Czechy), Marcel Alexander Niggli (Uniwersytet we Fryburgu, Szwajcaria), Andrej A. Novikov (Państwowy Uniwersytet w Sankt Petersburgu, Rosja), Sławomir Redo (Uniwersytet Wiedeński, Austria), Bernd Schünemann (Uniwersytet w Monachium, Niemcy), Sebastiano Tafaro (Uniwersytet w Bari, Włochy), Wiktor Trinczuk (Kijowski Narodowy Handlowo-Ekonomiczny Uniwersytet, Ukraina)

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopiowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

ISBN 978–83–62813–81–0

Wydawca: Temida 2

Przy współpracy i wsparciu finansowym
Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

© Copyright by Temida 2

Białystok 2016

Spis treści

Wstęp.....	9
------------	---

Rozdział I.

POLACY WOBEC POBIERANIA I PRZESZCZEPIANIA ORGANÓW W ŚWIETLE BADAŃ CBOS

§ 1. Metodyka badań	15
§ 2. Stosunek do pobierania narządów	19
§ 3. Stosunek do swobody rozporządzania własnym ciałem.....	44
§ 4. Znajomość regulacji prawnych w zakresie pobierania i przeszczepiania narządów.....	56
§ 5. Stosunek do przeszczepiania narządów na przykładzie Polski, Europy i Stanów Zjednoczonych.....	63
§ 6. Wnioski z badań desk research	75

Rozdział II.

POSTAWY WOBEC PROBLEMATYKI TRANSPLANTACJI WYBRANYCH GRUP SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH – PRÓBA SPROFILOWANIA

§ 1. Metodyka badań	83
§ 2. Opinie na temat pobierania narządów od osób zmarłych w celu ratowania lub przywracania zdrowia innym osobom	85
§ 3. Gotowość do podpisania oświadczenia woli dotyczącego możliwości pobrania narządów po śmierci	99
§ 4. Postawy wobec pobrania narządów od osób bliskich w celu ratowania życia i zdrowia innej osobie.....	108
§ 5. Stosunek do ludzkiego ciała.....	116
§ 6. Gotowość do oddania własnych narządów innej osobie	122
§ 7. Wnioski z badań.....	131

Rozdział III.

ŚRODOWISKO LEKARSKIE WOBEC POBIERANIA NARZĄDÓW OD ZMARELYCH

§ 1. Metodyka badań	139
§ 2. Postawy lekarzy	141
§ 3. Szanse i zagrożenia dla pobrań narządów	143
§ 4. Wnioski z badań	145

Rozdział IV.

ZJAWISKO HANDLU NARZĄDAMI W PERCEPCJI POLAKÓW

§ 1. Metodyka badań	147
§ 2. Świadomość handlu narządami w Polsce.....	152
§ 3. Survey wiktyimizacyjny i pośrednie doświadczenie wiktyimizacyjne.....	156
§ 4. Ocena działań państwa na rzecz przeciwdziałania handlowi narządami ludzkimi.....	162
§ 5. Wnioski z badań.....	164

Rozdział V.

POZAKODEKSOWE PRZESTĘPSTWA OKOŁOTRANSPLANTACYJNE

§ 1. Uwagi wstępne.....	167
§ 2. Rozpowszechnianie ogłoszeń o odpłatnym zbyciu, nabyciu lub o pośredniczeniu w odpłatnym zbyciu lub nabyciu komórki, tkanki lub narządu w celu ich przeszczepienia (art. 43 ustawy transplantacyjnej)....	169
§ 3. Nabycie, zbycie cudzej komórki, tkanki lub narządu, pośrednictwo w ich nabyciu lub zbyciu, branie udziału w przeszczepianiu lub udostępnianiu pozyskanych wbrew przepisom ustawy komórek, tkanek lub narządów (art. 44 ustawy transplantacyjnej)	176
§ 4. Prowadzenie działalności przewidzianej dla banku tkanek i komórek bez wymaganego pozwolenia (art. 45 ustawy transplantacyjnej)	190
§ 5. Pobranie komórki, tkanki lub narządu bez wymaganego pozwolenia w celu ich przeszczepienia lub przeszczepienie komórki, tkanki lub narządu bez pozwolenia (art. 46 ustawy transplantacyjnej)	193

---

§ 6. Przywóz lub wywóz z/na terytorium Polski komórki, tkanki lub narządu bez wymaganej zgody (art. 46a ustawy transplantacyjnej)	197
§ 7. Niezgłoszenie określonych informacji do narzędzi rejestrujących (art. 46b ustawy transplantacyjnej)	199
§ 8. Uwagi podsumowujące	201
§ 9. Projektowane zmiany w przepisach karnych ustawy transplantacyjnej.....	203

Rozdział VI.

DYNAMIKA I STRUKTURA PRZESTĘPCZOŚCI NA TLE USTAWY TRANSPLANTACYJNEJ
W ŚWIETLE BADAŃ STATYSTYCZNYCH

§ 1. Metodyka badań	215
§ 2. Dane statystyczne Policji	228
§ 3. Dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości	243
§ 4. Problem „ciemnej” liczby	250
§ 5. Wnioski z badań	264

Rozdział VII.

PRZESTĘPCZOŚĆ NA TLE USTAWY TRANSPLANTACYJNEJ
W ŚWIETLE BADAŃ AKTOWYCH — CASE STUDIES

§ 1. Metodyka badań	269
§ 2. Sprawa Sądu Rejonowego w Krasnymstawie I.....	275
§ 3. Sprawa Sądu Rejonowego w Krasnymstawie II.....	278
§ 4. Sprawa Sądu Rejonowego w Białymstoku I.....	280
§ 5. Sprawa Sądu Rejonowego w Białymstoku II.....	282
§ 6. Sprawa Sądu Rejonowego w Szubinie	284
§ 7. Sprawa Sądu Rejonowego w Bydgoszczy I	285
§ 8. Sprawa Sądu Rejonowego w Bydgoszczy II.....	286
§ 9. Sprawa Sądu Rejonowego w Elblągu	287
§ 10. Sprawa Sądu Rejonowego w Ostródzie	287
§ 11. Sprawa Sądu Rejonowego w Garwolinie	288

§ 12. Sprawa Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim I	289
§ 13. Sprawa Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim II	291
§ 14. Sprawa Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim III	292
§ 15. Sprawa Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim IV	293
§ 16. Sprawa Sądu Rejonowego w Kielcach I	294
§ 17. Sprawa Sądu Rejonowego w Kielcach II	294
§ 18. Sprawa Sądu Rejonowego w Koźlenicach	296
§ 19. Sprawa Sądu Rejonowego w Nowej Soli I	296
§ 20. Sprawa Sądu Rejonowego w Nowej Soli II	297
§ 21. Sprawa Sądu Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu	298
§ 22. Sprawa Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim	298
§ 23. Sprawa Sądu Rejonowego w Pińczowie I	299
§ 24. Sprawa Sądu Rejonowego w Pińczowie II	300
§ 25. Wnioski z badań	301
Zakończenie	307
Bibliografia	317
Sprawozdania	326
Wykaz aktów prawnych	327
Orzecznictwo	329
Intermedia	329
Wykaz tabel, wykresów i rysunków	333
Aneks	347
I. Wybrane tabele	347
II. Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów	371